

פרק לשון לעם

ג. ג טורטשינר

מלים שאלות בלשוננו

על פי הרצאות ברדיו ירושלים תרצ"ז

I.

כל לשון ולשון נראית לנו, כשהאנו מסתכלים בה, כבניין אחד ואחד הבניי על פי תכנית מחושבת. יש בכל לשון חוקים וככללים שלשלטים בה, וכל המלים המרבות עד אין מספר נשמעות לחוקים האלה. אמנם יש בכל לשון גם יוצאים מן הכלל, מילים וצורות חרוגות, המסריבות לשיטים את צוארן בעול' החוקים. אבל בנימוס סוררים אלו נראים לנו כתפלים לגבי עיקרי הבניין המסודרים ונוטים לנפשנו לראותם כבריות שלמות, כאוותם בניי החולמים וב בעלי' המומן, הנמצאים — רחמנא ליצלן — בינוינו. אבל לא הם המהווים ומיצגים את המין האנושי ואת טיפוסו הבהיר. חולמים ובעליהם הם, ואין לדון את טבע האדם והלשון על פי החולמים ובעלי' המומן.

אבל באמת אין הדבר כן. הלשון לא נוצרה על פי חוקים וככללים קדומים לייצור המלים. הלא האדם הראשון, כמו הילד הרך הפתוח את פיה לא יצר לו מראש תכנית וככלים לשוניים. כשרעב וצמא, פחד ואהבה פרצו ראשונה בקריאות מפיו. מראש ולחתילה נוצרו מילים. מילים שונות. ו록 אחר כך נתרמו ונשתוו המלים זו לזו בנסיבותן. אחרי שאמרו למשל בנימם אמרו גם ילדים נעריהם. אם אומרים אשה. אז גם למשל ילדה נערה וכדומה. וכך נולדו אנלוגיות. קבוצות של מילים דומות בזרchan. ומתחן כך לפי הדוגמאות המקוריות: הכללים שאנו רואים אותם היום כחוקים שלשלטים בשפה והיווצרם מן הכלל. הזרחות החרוגות מסגרת החוקים. אין בריות חולות ובעלי' מום. אלא שירידים מתקופה קדומה, אשר בה לא היו חוקים אלו. שלשלטים בעולם הלשון, ולהכרת הולדת התפתחותה של הלשון חשובים הם יוצאים מן הכלל אלו ממד מאד.

וגם מנקודת ראות אחרת אין כל לשון ולשון חטיבה אחת אחידה בעצם מהותה. הרי לא רוחו של איש אחד, ואפלו לא של משפחה אחת ועיר אחת הם היוצרים את הלשון. בני עם שלם היושבים על שטח ארץ רחוב משתפים כולם ביצירת הלשון. וכל איש ואיש וכל מקום ומקום יש דרך בטואו שלו. וכן נוצרות. וכך נוצרו מוקדם מילים רבות שונות בכל בית ובכל עיר ועיר בשטח העם ההורא. וכך האצלה מהה שנוצרה בשכם להתקבל לחוץ לשון העם המשותפת. לשם מהה שנולדת בירושלים או בבאר שבע. והנה בכל המקומות האלה שררו דיאלקטים שונים. פה ביטאו שבולת ופה סבולת. פה ישראל ופה ירושן, וכשהצטרכו כל המילים האלה לשון אחת. מובן הדבר שהלשון הזאת לא היתה לשון אחת ממש, אלא לשון אחת בקוויה העיקריות. אבל מרכיבת מכמה וכמה דיאלקטים. ורק עובדות היסטוריות גדולות יכולו לתת לדיאלקט אחד, ללשונה של עיר המלכות למשל. לגבור ולהתגבר בחופעתה המיווחות על יתר הדיאלקטים.

אבל גם בויה לא עמדנו על כל החופעות המשמעות על הלשון והגורות למשמעותם. שאין שפה אחידה ממש בעולם. שהרי אין גם עם שלם שיוכל לבדוק לבנות את לשונו. אין «עם לבד יישכן» במלוא מבן המلة. כל עם ועם חיה בין עמים אחרים. משפייע עליהם ומשפע מהם. ועם הסחרה שעם קונה מן העמים השכנים לו ועם המושגים והמחשבות שהוא לומד מהם הוא מקבל גם מילים ובוטאים החודרים אל לשונו ומשפיעים עליו. והשפעה זו על ידי חידרות מילים זרות ושאלות גדולות היא הרבה יותר مما שאפשר לראות בסקריה ראשונה; וזה מכמה טעמים.

נקל הוא להכיר את המילים הזרות ממש בכל לשון, הבניות על פי חוקי לשון אחריה וחוורגות ממסגרת השפה האוריתית. כשהאנו אומרים וכותבים למשל אוטובוס, מרמוסון, פילוסופיה, אורוגניוזיטה, וכדומה. ניכר הדבר שמילים אלו אין אורהיות לא בעברית ולא בערבית. וגם לא באנגלית, ארצותית, גרמנית ורוסית. גם במבנה וגם בכתב אין מילים אלו בנויות וכותבות לפי חוקי לשונות אלו. להבין ואין לבאר אתן מחוק הלשנות ההן. הן שם מילים ורות ממש. לקחות מחוק הלשון היוונית והלשון הרומיית. אבל לא תמיד נשמרים גרים אלו בזרותם הורה ממש. ביחוד בשפה העממית. שהיא במשמעותה נעה גם לשפת הכתב. משתנות צורות בלתי מובנות אלו ומתקובלות לרוח הלשון שבהן מתארחות ונעשות כאחת המילים ה-«נכונות» על פי חוקי הלשון הזאת. וכי יכיר עוד במילים תושבות אלו שמקורן מן החוץ? מי יכיר למשל במילים הרגילות בגרמנית או באידיש Lampe, Tisch (לאטפ. טיש). מילים אלו אין מילים מקוריות אלא שאלות תושבות? או בערבית המדוברת: מי יכיר במילים «מנדייל». ברבים «מנדייל». بعد מטבח

או "baboro" بعد אנית הקיטור, שנן רומיית ואיטלקית mantelum ו-¹vapore? ואפלו המלה הערבית بعد הפיאסטר קרווש (גראוש) ברובי, וביחיד מחדש: קירש. מי יכיר בה שהיא המלה האיטלקית gross², המטבע הגדולה, אשר ממנה התפתחה גם בגרמנית המלה Groschen וכדומה?

ומלים וזרות ותשבות כאלה במספר עצום יש גם בלשונו העברית. מלים שאולות מכל העמים אשר אtam בא עמו בגגע ובמשא בכל תולדותיו מימי הקדם. בין העמים ההם היו כאלה שלשנות רחוקה מלשונו העברית כלשנות ההלדי-אירופיות: לשון החתים, היונים והרומים, הפרסים ועמי ארופה החדשה מתkopfat ימי הבנים ואילך. גרים ארויים אלו שנופם בניו על פי חוקי הלשונות הארכיות, ניכרים כבני הנכר, לכל הפתוח בזרותם המקורית הראשונה. אבל בין הלשונות האלה שהקיפו את עם ישראל והשפיעו על לשונו יש ויש גם כאלה שנן אחיזות קרובות ללשונו העברית. כמו הלשון האקדית העתיקה של אשור ובבל, הלשון הצידונית, הארמית בכל ענפה והערבית. וקרבתיהם ללשון העברית הייתה גם ללשון המצרים העתיקה. גם מתוך הלשונות האלה, וביחוד מתוכן, ניכנו גרים רבים ונחישבו בתחום הלשון העברית. הללו גרים אלה, בני גוע קרוב, נתקבלו בתחום הלשון העברית כאנשיים אחים. ויצירות אלו נבלעו בלשונו וכמעט ולא נודע כי באו אל קרבנה. ככל זאת אינה דומה מלה או רוחית ממש למלה הבאה מן החוץ. אמנס ורק על פי סימנים דקים אפשר להכיר. כי מלה זו או זו, אף על פי שהיא קרובה לבניה לעברית, ככל זאת עברית ממש איננה. יש גם כן שמלת עברית ממש. הנמצאת למשל בצורה קצרה אחרית גם בארכית. חורות עוד פעם לתוך לשונו העברית בצורה ארמית זו. כמו למשל המלה פשר הידועה מתוך הבוטי פשר דבר, כלומר פירוש דבר, שהיא באה עוד פעם לעברית בצורה פתר הארכית. ובשימוש מיוחד לפתרון חידות וחולומות.³ ויש גם כן מתוך הלשונות הקרובות האלה באות לתוך העברית מלים. שנן בלשונות הקרובות עצמן שאולות מלשונות אחרות. ובתוך הלשונות הקרובות האלה התקרבו כבר במקצת ונעשו נוחות יותר להסתגל גם בעברית. כך למשל קלטה הלשון האקדית של אשור ובסל הקרובה לעברית לרבות מתוך הלשון השומרית. לשון קדומה שליטה בבל לפניה באו השמיים לארכז זו, לשון הרחוקה מادر לבניה מבני הלשונות השמיות. ומלים רבות כאלה שחדרו מתוך לשון אשור ובסל השמי עברו אח-רכך מלשון זו ללשונו העברית. אבל גם המלים האקדמיות השמיות האלה לא עברו תמיד ישר אקדמי לעברית. מלים וזרות רבות חדרו ראשונה לארכית. שמשה כלשון משנה גם בבל. ורק מתוך לשון זו חדרו ללשונו אנו.

1. משום כך נcoin הוא להגיד ביחיד גראוש. וברבים גראוש.

2. לעומת זו חדרה ודוקא צורה העברית ספר לארכית.

ולא תמיד חזרות המילים עצמן וחזרות בטויים בצורותם הלוויות עצמה לתוכן שפה אחרת. יש שמלת על פי מבנה או בטוי על פי הרכבו מתרוגמים לשון החדש. או המלה החדשה עצמה או המלים החדשות עצמן שבבטי החדש הן עבריות ממש. אבל בכל זאת המשוגג בין שהוא פשוט ובין שהוא מורכב. שאל הוא מושג אחרית. ולפעמים אין מובן אלא מתוך העבודות המונחות ביסוד השפה הוריה ההייה.

ובעיות שונות ורבות כרוכות במילים ובטויים אלו. הלא שאלת מילים ומושגים היא טימן להשפעה עובדתית תרבותית. תהא תרבות זו תרבות גופנית וככללית. מדינית-פוליטית או רוחנית תורה. מובנת לנו ביחס קבלת מילס ורות אלו המשמשות שמות לדברים הבאים מן החוץ. החומר החדש הבא מארץ אחרית. בין שהוא יציר הטבע, כחיה חדשה, צמח חדש, פרי חדש, מתכת או אבן חדשה. ובין שהוא מעשה ידי האדם. נקרא ראשונה בשם המובה אותו מארץ מולדתו. הלא אין שם בלשון אלא לדבר הנמצא בארץ. ועד שיקרה אולי שם חדש לדבר החדש שלאינו בשם זה. שאותו שמענו מפי האנשים שהביאו את הדבר החדש אליו. ויש גם צד מועיל ברכישת השם החדש. עד כמה שאפשר מטעמים אחרים לקבלו לתוך לשונו: שם זה אינו משמש אלא بعد המשוגג החדש בלבד. ואין מקום לטעות בשימושו כבמלים היישנות התפוסות לשושן הרגיל בלשון. אבל מצד אחר פורצות מילים ורות אלו את דרכי לשונו בצורותיהן הבוגרות כפי דרכיהם אחרות. והיות שלמים אלו נגורות משורשים זרים. אין הן מובנות הבנה עצמית ואינן מושרות בלשון כיירות האזרחות. ומפני שאין מובנות מתחם מילים וצורות קרובות להן. ניתנות הן לטיעות הבנה ולשיבוש הצורה יותר מאשר המלים בלבדן. ובקשר עם המלים הורות האלה מטעירותם גם שאלות המבטה ושאלות הכתיבה הדורשות את פתרונן. כל החומר הרב הזה הוא עניין לימודי עיוני ומעשי עמוק. החשוב גם להבנת לשונו בהסתמך והם לכון מבנים לעתיד.

III.

ובן ראשונה, שמות בבלים ואשוריים רכבים, שמות פרטיטים של מקומות, של אליהם, של אנשים שונים נוכרים בספרותנו העתיקה ובעיקר במקרא, כמוסרת לתקופות הארכות, אשר בהן באו בני עמו מגע עם אשורי ובבל, שמות שאין לפרש אותם באמת אלא מחוק הלשון אשר בה נולדו. כך שם העיר בבבל עצמה מתבאר לנו מחוק הכתוב הbabili של שם זה. שם זה מורכב הוא משתי מילים: **בָּבֶלְיָן** - Bab-ylon או **בָּבֶלְיָן** - Bab-alao, בבל האלים, שער האלים. שמות האלים הבבליים הנוגרים במקרא כמו בבל, מרודוך, נבו ספטות, פינון, נזאים בלשון האכדית בצורות בבל, מרודוך, נבו ספטות, פינון. מרודוך הוא ביחס אלהי העיר בבל, וראש האלים בארץ בבל בבל, והוא הנקרוא גם בבל, ככלומר בעל, הבעל, האדון. אלא שם שאנשי בבל לא ביטאו את העין, נחך להם בעל, לבל. וכן אנו מזאים שם גם במקום בעלת, הבעלה, גברת האלים, את הצורה בפלתי, בהשחתת העין.

וכן אפשר לנו להבין גם שמות אנשים. שם מרכיבים בשמות האלים האלה. בלשאזר למשל הוא: **בֵּלְשְׁרָאָזָר**, בבל, אלהי בבל, את המלך נזיר, נבוכדרазר, או יותר נכון: נבוכדרازר, הוא נבו (האלים) קידיז'אזר ככלומר: את הגבול נזיר; נבורי-אדון פירושו: נבו (האלים) זרוע-נתן, והנה שוב אנו מזאים שבמלה זרע ביטאו אנשי בבל רק זר ולא את העין, בשם שאמרו בבל במקום בעל. סנחריב, או כמו שמבטאים היוונים שם זה: **סִנְחָרִיב**, פירושו: **סִינְחָרִיב**. ארייב, ככלומר: סין, אלהי הנרת, נתן אחיהם, וכדומה.

ולא רק שמות פרטיטים של בני אשורי ובבל ממש מתבארים לנו מחוק לשונם, אלא גם שמות של היהודים רבים שחיו בבל. כי כמו בתקופות אחרות כן גם קראו להם היהודים בגולה. נוסף על שם העברי, גם שמות זרים. כך גם שם של זרובבל הוא שמו הbabili, שפירושו ורובי-בל. שהרי על זה מעידה צורת המלה „זר“ במקומות „זרע“ כמו בשם הbabili נבורי-אדון שהזכירנו אותו מוקדם. וגם מרדייכי היהודי נזכר במגלה בשם הbabili בלבד. בשם המכיל אפילו את שמו של אלהי בבל מרודוך. והשם מרדייכי או בבלית בדיקן פרודוכי הוא שם בבל מצוי, בעיקר שם מקוצר שהוראותו בעiker: מרודוך-נתנ'ירע או מען זה. ומענן הדבר שמרדייכי היהודי נקרא כך אפילו בזמן שלטון הבבליים הוסר בארץ מגורייו, בימי מלכות אחשוריוס הפרסי. שכן גם בארצות אחרות שמרו היהודים על שמות זרים مثل עמם ולשונות. גם אחרי שעים ולשונות אלו

גופא נשחחו בארץ גלותן. אמנם גם בספר עוזרא פרק ב' וכן בנחמייה פרק ז' נזכר השם מרדיי עוד הפעם בין שמות בני המדינה העולים משביה הגולה אשר הגלה נובוכנצר מלך בבל לבבל וישבו לירושלם והיהודים איש לעירו, אשר באו עם ורбелל', ושם נזכרים ביחד "מרדיי בלשון". ולפי דברי חכמיינו בתلمוד אין מרדיי זה אלא אותו מרדיי שבמגלה אסתה. ואין בלשון אלא שם אחר של מרדיי עצמו. אולם גם שם שני זה "בלשון" עצמו גם הוא שם בבל, בעיקר בילשונו שם מקוצר בערך מן מרדוּרִיבְלַשְׁנוֹ, כלומר מרדוֹך הוא בעלים ואדונם של כל האלים.

חכמיינו דרשו את השם "בלשון" כשמו של מרדיי, משום שייעד בלשונו שבעים עמי. ידיתו הגדולה בלשונות זרות היא שעורה לו לפי דעתם גם לגלות את סודותיהם של בgentן ותרש. שני סדריסי הסף אשר אמרו לשלוּוח יד במילך אחשורוש. ועל יסוד זה נעשה השם בלשון או מבטא אחר בלשון – כאילו מן השרוש בלש – לכינוי רגיל לידעו לשון וחוקר לשון העוסק בלשנות. אבל בלשון אמיתי ידע גם זאת שכל הא. בלשנותו" כשםبعد עבדתו איןנה אלא גלגול של שם פרטי אכדי הארץ בבל, שעicker פירשו "בלשונו" ככלומר "בעליהם".

אבל לא רק שמות פרטיים רבים במקרא אלא גם מילים עניות רבות בלשוננו ובසפרותנו שאלות הן מן הלשון האכדי. ודוגמאות שנותן מביניהן התפתחו בלשוננו בדרך מיוחדת והתרחקו על ידי זה מהוראתן ומזרותן בלשון המקורית. מלה אכדיית, אשר כבר בזמנ קדום מאד עברה ללשון העברית, היא המלה סָפֶר שלנה באכדיית שָׁפֵרוֹ או בסימוכות שָׁפֵר הוא המכtab הנשלח למי שהוא. שם נגזר מן הפעל שָׁפֵרוֹ שפירשו: שלות. ובעicker שלוח מכתב. גם במקרא וככחות מימי המקרא (ספר) הוא במקומות רבים המכתב. אבל מלבד זה במשך הזמן כל דבר שבכתב. וביחוד מגלת ספר, ספר התורה, וספר בכל צורה שהיא, עד שיצרו בתקופת התנאים גם את המלה הרגילה: בית הספר. ועל יסוד זה אין אנו מסתפקים להשתמש במלה חדשת זו כשם לבית ספר, אשר בו לומדים לקרוא בספר בלבד, אלא מריםנו לעצמנו לדבר גם על בית ספר למלאכה בית ספר לבשול וכדומה, שאין בהם לא למוד בספר ולא כתיבה כלל.

ובן הדבר שמילים המציינות משרות פקידים באשור ובבל, שמילים אלו מילים אכדיות ולא עבריות הן. כך המלה פֶּקַח (ומזה גם pasha בשפות אחרות) מלה אכדיות היא, הסגן הוא *saknu*, ראש המדינה בבל, גם "מלצר" הוא שם פקידות אכדי *massaru*, השומר בעicker. הפקיד רבקשאה שאותו שלוח שנחריב מלך אשר אל חזקיו מלך יהודה הוא "שר המשקים" באשורית. בישעיהו כי מסוננת שנה בסימן "שנת בוא תרtan אשדודה"; גם תרtan שם פקיד צבא גבורה באשור. בין הדוגמאות ממין זה נבחר ביחס שני שמות המעניינים מכמה

צדדים. הנביא נחום מזכיר שני סוגי פקידים גבוהים בינויו. העיר העתיקה הידועה בארץ אשור. הוא פונה אליה ואומר: **מִגְנָזֵיךְ קַאֲרְבָּה וֶטְפְּסָרְיךְ כְּגֹבְּגּוּבִּי**. המלה מנור התפתחה אצלנו כדיוע לשם بعد בית הנזירים (cloister, Kloster) הבית אשר הכהנים הנוצרים יושבים שם. אבל במקור המילה *lamanzaze* הצלבאים ואשרוים. פקידים גבוהים הנזכרים על ידי המלך. והמלה ספר נשרה בתודעה העברית למלה שר שלנו: שר גבוה. אבל פירושה המקורי המדוקדק הוא **טַעַפְּסָרְץָן**, הכותב על הלוח, הסופר הרושם על הלוח. שם אשר התפתח גם באקדמית לשמש כשם פקיות גבוהות בכוונה בכלל. אולם מלאה זו *tupsarri* האקדמית היא מלה שאולה גם בלשון האקדמית עצמה מתוך הלשון השומרית העתיקה, השפה הלא-ASHMITA שלטת הארץ בבל לפני חדור השמיים לחוכה. בלשון הלא-ASHMITA הזאת *tup* הוא «לוח» ו-*sar* פירושו כתוב; ומכאן המלה המורכבת *tupsar* הכותב על הלוח, הסופר.

ומלים לא-ASHMITA כאשרו מותק הלשון האקדמית לעברית הן גם מילים אחרות בלשוננו, וביניהן מילים הנראות לנו כעבריות ממש. אבל עדות המקור האקדמי מוכיחה לנו לאין ספק על מוצאם המקורי. המלה **מֶלֶךְ** הידועה بعد הספר העשויה מלאכתו באניות, דור דור ומפרשייו קשו מלה ולמי מהם המלחומים. אבל הכתוב הצלבאי-אקדמי מראה מלה זו כתובה בשני סימנים נפרדים; הסימן הראשון הוא בחרוגת האנישה שנקרה בשמורתה. הסימן השני הוא **לְחַ** פירושו «חולון, נסוע». «מלך» היא מלא זורה מורכבת بعد «הגנוסע באניתה», ואין לה כל ייחס אל **ה-מלך**. כן מתבארת גם המלה היב בעברית: היכל המלך והיכל האלים. המלה הזאת, ekallu במקורית, כתובה שם גם היא בשני סימנים, שם בעיקר תമונות הדבר: **לְשִׁפְרוֹשׁוֹ** בשמורת בית. ו**לְרַאַל שִׁפְרוֹשׁוֹ גָּדוֹלָה**: **e**-kal, הבית הגדול, הוא ההיכל.

ואוסףican עוד שתי דוגמאות דומות. עיפוי שהן מופיעות רק בתקופה מאוחרת, בתקופת המשנה והתלמוד. המלה **תְּרֵגְגּוֹל**, כבר צורתה מעידה עליה שאינה מלה עברית מקורית. גם היא מלה אקדמית מורכבת שמקורה בשמורת tar-lugal עוף המלך. כדיוע לא ידוע את גידול התרגגולים הבתיים בארץ ישראל לפני התקופה הפרוסית. וכן גם הביצים הנזכרות במקרא אין אלא ביצי עופות-החבר וככזי קידצ'פור שיקרא לפני אדם בלבד בדרך. לעומת זה מה גדול תפקידן של הביצים בתקופת התנאים והאמוראים עד שהקדישו להן מסכת שלמה במסנה ובתלמוד! – והמללה השנייה היא המלה הארמית הרגילה גם בעברית: אסותא, שפורה «רפואה, בריאות», הנגורות מן המלה אסיא «רופא» ארמיית. המלה זאת שאולה גם היא מאקדמית: *asu* הרופא. אבל גם מלה אקדמית זו שאולה היא שוב מן השפה השומרית הלא-ASHMITA, וגם היא מלה מורכבת, גם היא נכתבת

שם בשני סימנים: ג שפירשו: מים וזו שפירשו ידוע. אסוי, הרופא, הוא בעיקר המומחה היודע לבדוק את המים, ומובן הדבר, מה הם המים שעל הרופא לבדוק אותם.

ידועה היא העובדה, גם התלמיד מוכיר אותה. שמות הקודשים הונגים
היום אצלנו בחינוי היהודים על לאבותינו מבבל עם בני הגולה שעלו לארץ
ישראל משם בימי עזרא הסופר. ובאמת רואים אנו מן המקרה שמות אחרים
שמשו לאבותינו بعد החדשים לפני גלות בבל, ורק בגולות למדנו לקרוא החדש
בשמות ורים אלו. וכן נתארה עובדה זו גם מתוך הכתובות האכדיות. אולם
השמות שמשו באמת באשור ובבל בתקופת גלות יהודה, וכן אפשר לעמוד היום
גם על פירוש השמות אלה מתחן לנו. כך למשל שם החדש תשרי הוא
שם פשיטתו. ככלומר "התחלת", אותה מלה הנמצאת גם בארכית למשל בזורה
שירות. אקדמיות מלין ושרותות שותא זהו כידוע בעברית "הקדמת מלים והתחלה
(שירות) השיתה". תשרי פירושו "התחלת" שכן ראו בתקופה שבה נוצר שם זה
בבל את ראשית השנה בתשרי, אף על פי שמן את מנין החדש מניסן.
ומענין הוא גם מzend זה פירושו של השם "מרח שון". אלא שכן לעלינו לזכור
דבר שבמbeta אשר כבר נגעתי בו: בבל היו מלחיפים במbeta את המים ואת
הויז. הרי הויז, מbetaה המקור היה כמו ה-^wanganilit קרוב לו בין שתי
השפות. כאשר שבמbetaים גם את אותן המים ואת הבית בין שתי השפות. ולא
כambil הבית והוא זיהו אצלנו היום בין השנים והשפה המתהנה בלבד. ותגלה
בambil מbetaים לדוגמה מבליל הגה דומה מאד למים. ולהפוך כשאנחנו מbetaים את
המים מבליל לאנפ, מבליל להעביר את האיר דרכ החוטם יוציא לנו במקום
המים הגה קרוב מאד ל-^w. ומשמעות הדבר, נחלפו בבל מים וויז במbeta,
שמעו למשל מרחשון במקום ^šsamu warhu. כי כך נכתב באמת שם החדש
מרחשון באכדיות: warhu ^šsamu. ככלומר ייח שמיינ. מרחשון הוא באמת הירח
השמיינ, כמשמעות החדש מניסן.

ומתווך חלוף זה של מים וויז באכדיות נבין גם מלה אחרת. היא המלה
בית נכות שאנו משתמשים בה היום בשביבל "מויאום", הנזכרת במקרה
ויראמ את כל בית נכלמה (ישעה ליט. ב./ מלכים ב./ י"ג). מלה זו היא המלה
האכדיית bitnakamti או בויז במקום מים bitnakuti bit שפירושה בית האוצר
מושרש "נכט" שהוראותו "צבר, אסף". אין למלה זו כל יחס אל שם הבושים
ונכתה באלף ועל כן אסור גם לכתוב בתוך השם בית נכות חיליה "נכטה"
באך. אין בית הנכות בית בשביבל בשםים דוקא. (בפדר יגיא)